

Bolagsstyrning i Trelleborgs kommun

1. Bakgrund

En stor del av kommunens verksamhet drivs i aktiebolagsform. En grundförutsättning för kommunens bolagsverksamhet är att den – liksom kommunens övriga verksamhet – leder mot av kommunfullmäktige uppsatta mål. Det är därför naturligt att bolagsverksamheten samordnas med kommunens övriga verksamhet så långt det är möjligt och lämpligt.

Kommunallagen ställer krav på kommunalt inflytande och kontroll över all kommunal verksamhet, även den som ägs och bedrivs i bolagsform. De kommunalt ägda bolagen representerar stora tillgångar som kommunfullmäktige har ett politiskt och ekonomiskt ansvar för. Ansvaret kräver en löpande uppsikt över bolagens utveckling, resultat och ställning.

Det är viktigt att skapa goda förutsättningar för de verksamheter som kommunen äger och förvaltar oavsett om de bedrivs i bolags- eller förvaltningsform. Därför bör kommunen kommunicera en klar och tydlig bild om syftet med ägarskapet, samt vilken utveckling som är önskvärd i bolagen. Genom att, i dialog med bolagens ledning, använda och utveckla de formella styrinstrumenten lägger vi grunden för en kultur som gör det möjligt att styra och följa upp att verksamheten i bolagen utvecklas i önskad riktning.

2. Syfte

Syftet med detta dokument är att det tillsammans med övriga styrdokument ska vara ett verktyg för kommunens värdeskapande ägarstyrning av kommunens bolag. Dokumentet anger också rollfördelningen mellan de olika organen kommunfullmäktige, kommunstyrelsen, Trelleborgs Rådhus AB:s styrelse, bolagsstämmorna och bolagsstyrelserna.

Dokumentet är bindande och ska i likhet med styrdokumentet bolagsordning och ägardirektiv antas på bolagens bolagsstämma.

3. Legala förutsättningar

I 10 kap.1 § kommunallagen anges förutsättningarna för att överlämna kommunala angelägenheter till ett aktiebolag. Bestämmelsen innebär att den verksamhet som överlämnas till bolaget ska falla inom den kommunala kompetensen. Det är således inte möjligt för en kommun att genom bolagsbildning vidga den kommunala kompetensen.

I 10 kap 3 § kommunallagen uppställs ett antal krav på kommunal bolagsverksamhet.

För delägda bolag gäller enligt 10 kap 4 § kommunallagen att kraven ska tillämpas i en omfattning som är rimlig med hänsyn till ägarförhållandena, aktieägaravtal och andra avtal, verksamhetens art och omständigheterna i övrigt.

Kommunstyrelsen har enligt 6 kap 1 a-b §§ kommunallagen uppsiktsplikt över de kommunala bolagen. Se vidare under punkten 5.3 nedan.

4. Värdeskapande ägarstyrning

Värdeskapande ägarstyrning innebär att kommunen ska utveckla och samordna kommunens bolagsverksamhet så att den skapar största möjliga samhällsnytta. Genom öppenhet och tillit för respektive organs roll kan ett mervärde skapas för kommunen, dess bolag och invånare.

Som ett led i den värdeskapande ägarstyrningen är ett antal av kommunens helägda bolag organiserade i en aktiebolagsrättslig koncern med Trelleborgs Rådhus AB som dess moderbolag.

Styrningen ska ske genom en samordnad planerings- och uppföljningsprocess som leder bolagsverksamheten mot av kommunfullmäktige uppsatta mål.

5. Ägarroll

5.1 Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige har den övergripande och lagstadgade ägarrollen för samtliga bolag där kommunen har ett ägarintresse. Det är kommunfullmäktige som beslutar om en kommunal verksamhet ska bedrivas i bolagsform och fastställer vilket ändamål och vilka befogenheter som ska gälla för bolagets verksamhet. Formellt utövar kommunfullmäktige sin ägarroll gentemot bolagen genom att:

- fastställa bolagsordningar
- fastställa direktiv
- utse styrelseledamöter
- utse lekmannarevisorer
- ta ställning i frågor av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt innan beslut fattas i bolaget
- ha rätt att ställa interpellation eller fråga till ordförande i kommunalt bolag

5.2. Kommunfullmäktiges kontroll över verksamheten

Av kommunallagen framgår att kommunfullmäktige ska få ta ställning innan ett kommunalt bolag fattar beslut som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt. För att säkra fullmäktiges kontroll gäller följande.

Om bolag som ingår i koncernen avser fatta beslut om:

- åtgärder som innebär ny eller ändrad inriktning av verksamheten
- att ingå avtal/överenskommelser som medför en väsentlig förändring av balansräkningen
- att ingå avtal/överenskommelser som har strategisk eller principiell betydelse
- att avyttra betydande del av bolagets verksamhet

ska styrelsen i Trelleborgs Rådhus AB först avgöra om frågan är av sådan principiell beskaffenhet eller av större vikt att kommunfullmäktige ska ta ställning i frågan innan bolaget fattar sitt beslut. Bolagen ansvarar för att se till att berörda frågor kommer in till Trelleborgs Rådhus AB för beredning.

5.3 Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsens uppdrag är att leda och samordna planering och uppföljning av hela kommunkoncernen genom en gemensam planerings- och uppföljningsprocess för bolag och nämnder.

Kommunstyrelsen utser ombud för kommunens aktier i Trelleborgs Hamn AB, AB Trelleborgshem och Trelleborgs Rådhus AB vid bolagsstämmor och lämnar instruktion till hur ombuden ska rösta på stämman.

Kommunstyrelsen har uppsiktsplikt över de kommunala bolagen och ska göra en årlig bedömning av bolagens verksamhet utifrån det ändamål och de befogenheter som anges i bolagsordningen. Om kommunstyrelsen bedömer att ett bolag under året har avvikit från sitt ändamål och sina befogenheter ska kommunstyrelsen lämna förslag till kommunfullmäktige om nödvändiga åtgärder.

5.4. Rapportering till kommunstyrelsen

Bolagens styrelser och verkställande direktörer ska i förvaltningsberättelsen redogöra för hur den verksamhet som bolaget bedrivit under året har förverkligat det kommunala ändamålet.

Kommunstyrelsen har rätt att ta del av bolagens handlingar och räkenskaper samt i övrigt inspektera bolagen och deras verksamhet. Bolagen ska lämna kommunstyrelsen den information om verksamheten som den begär. Den närmare omfattningen av informationen fastställs i samråd med bolagens styrelser.

5.5 Trelleborgs Rådhus AB

Bolaget utövar på uppdrag av kommunfullmäktige ägarrollen över bolagen som ingår i koncernen genom att styra, leda och samordna kommunens verksamheter i bolagsform mot kommunens mål.

Trelleborgs Rådhus AB utser ombud för bolagets aktier i de verksamhetsdrivande dotterbolagen vid bolagsstämmor och lämnar instruktion till hur ombuden ska rösta på stämman.

Styrelsen i Trelleborgs Rådhus AB ansvarar för koncernens gemensamma planerings- och uppföljningsprocess.

Styrelsen i Trelleborgs Rådhus AB har beredningsansvar för:

- bolagsordningar för bolagen som ingår i koncernen
- ägardirektiv till bolagen som ingår i koncernen
- kommunfullmäktiges yttrande i frågor av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt innan beslut fattas i bolagen som ingår i koncernen

5.6. Rapportering till Trelleborgs Rådhus AB

Bolagen i koncernen ansvarar för att till Trelleborgs Rådhus AB lämna in:

- a) Protokoll från styrelsens sammanträden (löpande efter varje sammanträde)
- b) Bolagets affärsplan/verksamhetsplan
- c) Uppgifter om bolagets verksamhet, måluppfyllelse och ekonomi minst i samband med delårsredovisningar och årsredovisning
- d) Bolagets årsredovisning
- e) Revisionsberättelse och granskningsrapport
- f) Övriga handlingar av vikt för Trelleborgs Rådhus AB

Bolagen ska dessutom, i ett så tidigt skede som möjligt, informera Trelleborgs Rådhus AB om viktigare händelser och risker som påverkar eller kan komma att påverka bolagets anseende, ekonomi eller utveckling.

5.7 Bolagsstämma

Bolagsstämman är bolagets högsta beslutande organ och det är på stämman som ägaren utövar sitt rättsliga inflytande över bolaget enligt aktiebolagslagen. Detta innebär att tillämpliga styrdokument som kommunfullmäktige beslutat om, exempelvis bolagsordning och ägardirektiv, även ska antas på bolagsstämma för att bli rättsligt bindande för bolaget.

Årsstämma ska fastställa årsredovisningen (och i förekommande fall koncernredovisningen) och besluta om hur bolagets vinst eller förlust ska disponeras. Årsstämman ska även pröva frågan om ansvarsfrihet för styrelsen och verkställande direktören.

Stämмоombudet har till uppgift att företräda kommunens eller Trelleborgs Rådhus AB:s aktier i ärendena på stämman, enligt instruktion.

5.8 Bolagsstyrelser

Bolagsstyrelsernas huvuduppdrag är att säkerställa att målen i ägardirektivet nås, genom att bryta ner dem i affärsplaner och strategier.

Enligt aktiebolagslagen är det bolagsstyrelsen som ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter.

Bolagsstyrelserna ska upprätta en arbetsordning för sitt arbete. Styrelsen i koncernbolagen rapporterar till Trelleborgs Rådhus AB enligt utfärdade anvisningar.

Bolagsstyrelserna ska i VD-instruktion ange arbets- och ansvarsfördelningen mellan styrelsen och den verkställande direktören.

Bolagsstyrelserna i koncernbolagen ska vid rekrytering av VD samråda med Trelleborgs Rådhus AB:s VD och presidium. Beslut om anställning samt övriga frågor som rör VD:s anställningsförhållande beslutas av respektive bolagsstyrelse efter samråd med VD i Trelleborgs Rådhus AB.

6. Formella styrdokument

6.1 Bolagsordning

Bolagsordningen är det grundläggande styrdokumentet vid ägarstyrning och anger det kommunala ändamålet med verksamheten, det vill säga dess syfte och uppdrag samt de förutsättningar som gäller vid uppdragets utförande (de kommunala befogenheterna som gäller för respektive bolag). Utöver ett antal grundläggande regler för aktiekapital, styrelsesammansättning, räkenskapsår och vilka ärenden som ska förekomma på årsstämma, ska det anges att kommunfullmäktige ska få ta ställning innan ett kommunalt bolag fattar beslut som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt.

6.2 Ägardirektiv

Kommunen utövar styrning över sina bolag genom ägardirektiv. Som namnet antyder är ett ägardirektiv ett ensidigt riktat direktiv till bolaget från ägaren om dennes krav och förväntningar på bolaget.

Ägardirektiven för respektive bolag anger riktning, ramar och mål för det specifika bolaget, med utgångspunkt i det kommunala ändamålet, och kommunens mål. Direktiven ska upprättas i samråd med bolagen för att dessa ska kunna ta ansvar för de uppgifter och mål som har lagts på dem. Antagna ägardirektiv utgör utgångspunkt för bolagens affärsplaner, strategier, budget och andra styrande dokument.

Ägardirektiven skall vara strukturerade på likartat sätt för samtliga bolag med följande rubriker:

- Inledning
- Syfte och uppdrag
- Mål

- Ekonomi
- Beslut om ägardirektiv

För bolag som delägs eller där inflytande utövas tillsammans med andra ska liknande ägardirektiv upprättas i en omfattning som är rimlig med hänsyn till andelsförhållanden, verksamhetens art och omständigheter i övrigt.

6.3 Övriga styrdokument

Utöver de styrdokument som är tvingande för bolagen att anta ska bolagen känna till de övergripande styrdokument och policys som gäller för kommunens verksamheter och verka för att dessa i tillämpliga delar följs och arbetas in i bolagets egna policys, direktiv och riktlinjer.

7. Ägardialoger

Kommunens informella styrning över bolagen sker genom ägardialoger. Planeringsprocessen i de verksamhetsdrivande dotterbolagen inleds med ägardialoger mellan styrelsen i Trelleborgs Rådhus AB och bolagsstyrelsernas presidier.

Ägardialog 1 (februari/mars):

Utgångspunkten för ägardialogen är kommunens mål, planeringsförutsättningar, bolagens nulägesbeskrivning, måluppfyllelse och ekonomi. I dialog enas man om förslag till eller revidering av ägardirektiv, vilket kommunfullmäktige sedan fattar beslut om.

Ägardialog 2 (april/maj):

Återkoppling från bolagen hur kommunens mål ska nås.

Det åligger bolagsstyrelsernas presidier att löpande förankra utfallet av ägardialogerna i sina respektive styrelser. VD:arna i dotterbolagen ska hålla VD i Trelleborgs Rådhus AB löpande informerad om sin verksamhet och om frågor av större vikt, för vidare rapportering till styrelsen i Trelleborgs Rådhus AB.

8. Övrigt

8.1 Offentlighetsprincipen

Allmänheten har som huvudregel rätt att ta del av samtliga handlingar hos bolaget enligt de regler som gäller för allmänna handlingars offentlighet. Denna rättighet får endast inskränkas om det finns stöd i offentlighets- och sekretesslagen.

8.2 Finansiering

Bolagen skall följa finanspolicy antagen av kommunfullmäktige.

8.3 Budget

Bolagen ska årligen fastställa verksamhetsplan och budget för nästkommande räkenskapsår. Fastställd verksamhetsplan och budget ska

tillställas kommunen enligt av kommunstyrelse och kommunfullmäktige fastställda anvisningar och tidplaner.

8.4 Upphandling

Bolaget har ett självständigt ansvar för den egna upphandlingsverksamheten. Om det finns samordningsfördelar vid gemensamma upphandlingar, tillsammans med kommunen eller andra organisationer, ska dessa nyttjas.

8.5 Arvoden

Kommunfullmäktige beslutar om arvoden till styrelseledamöter, suppleanter och lekmannarevisorer.